

**Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən lombardlar
üçün “öz müştərini tanı” siyasətinə dair**

TƏLİMAT

BAKI – 2019

MÜNDƏRİCAT

Giriş.....	3
I. “Öz müştərini tanı” siyasətinin əhəmiyyəti	4
II. “Öz müştərini tanı” siyasətinin əsas elementləri.....	5
2.1. Müştəri ilə işgüzar münasibətlərin qurulması.....	5
2.2. Müştərinin eyniləşdirilməsi və verifikasiyası.....	6
2.2.1. Standart eyniləşdirmə və verifikasiya tədbirləri.....	7
2.2.2. Sadələşdirilmiş eyniləşdirmə və verifikasiya tədbirləri.....	8
2.2.3. Əlavə eyniləşdirmə və verifikasiya tədbirləri.....	8
2.3. Müştərinin hesablarının və əməliyyatlarının davamlı monitorinqi.....	10
2.4. Risklərin idarə edilməsi.....	11
III. “Öz müştərini tanı” siyasətinin tətbiqinə nəzarət.....	11

Giriş

Cinayət yolu ilə əldə olunmuş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi (bundan sonra – PL/TM) məqsədilə lombardlardan sui-istifadə mümkündür. Lombardlar müştərilərinin və onların həyata keçirdikləri əməliyyatların PL/TM riskləri baxımından monitorinqinə imkan verən adekvat nəzarət mexanizmlərinə malik olduqda, sözügedən riskləri minimallaşdırırlar. “Öz müştərinini tanı” siyasətinə dair Təlimatın (bundan sonra – Təlimat) məqsədləri üçün müştəri dedikdə daşınar əmlakın girov qoyulması yolu ilə lombarddan daimi və ya qeyri-müntəzəm kredit alan fiziki şəxs nəzərdə tutulur

PL/TM riskləri üzrə lombardlar tərəfindən tətbiq edilməli nəzarət mexanizmləri sırasında “öz müştərinini tanı” siyasəti effektiv alət olaraq xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. “Öz müştərinini tanı” siyasətinin konseptual əsasları Maliyyə Tədbirləri üzrə İşçi Qrupunun (FATF) Təvsiyələri və Bank Nəzarəti üzrə Bazel Komitəsinin “Banklar üçün müştərilərlə bağlı lazımi ehtiyat tədbirləri” adlı sənədində müəyyən edilmişdir. Adıçəkilən sənədlərdə müştərilərin eyniləşdirilməsi və verifikasiyası, habelə bununla əlaqədar müvafiq məlumat bazalarının formalaşdırılması tədbirləri ilə bağlı ümumi prinsiplər və vəzifələr əks olunmuşdur.

“Öz müştərinini tanı” siyasəti milli qanunvericiliyə əsasən PL/TM ilə mübarizə sahəsində lombardlar tərəfindən mövcud və potensial müştərilər haqqında zəruri məlumatların toplanması, onların kimliyi və sahib olduqları pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın mənbəyinin müvafiq qaydada yoxlanılması prosesi ilə bağlı kompleks tədbirlər sistemindən ibarətdir.

“Öz müştərinini tanı” siyasəti və bu çərçivədə müəyyən edilmiş prosedurlar lombardların PL/TM üzrə risklərinin effektiv idarə olunmasının əsasını təşkil edir. Bu siyasətin tətbiqi müxtəlif cinayətlərin qarşısının alınmasına və lombardların peşəkar nüfuzunun qorunmasına imkan yaradır.

PL/TM ilə mübarizə sisteminin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması tədbirləri çərçivəsində və ölkəmizin bu sahədə üzərinə götürdüyü beynəlxalq öhdəliklərə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasında “öz müştərinini tanı” siyasəti ilə bağlı adekvat preventiv tədbirlər sistemi formalaşdırılmışdır. “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (bundan sonra - Preventiv Qanun) və

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində lombardlar tərəfindən “öz müştərini tanı” siyasətinin tətbiqi üçün ümumi hüquqi əsaslar təsbit edilmişdir.

Təlimat beynəlxalq standartlar və milli qanunvericiliyin tələbləri nəzərə alınmaqla hazırlanmışdır. Təlimatın məqsədi lombardların qarşılaşdıqları potensial PL/TM risklərinin minimallaşdırılmasını təmin etməkdir.

I. “Öz müştərini tanı” siyasətinin əhəmiyyəti

Preventiv Qanun lombardlardan müştərilərinin profilləri barədə ətraflı məlumata sahib olmalarını və zəruri hallarda onlarla işgüzar münasibətlərə xitam verilməsini tələb edir. Belə bir tələbin olması müştəriləri barəsində müntəzəm şəkildə araşdırmalar aparmayan lombardların nəzərəçarpacaq xərc və itkilərə səbəb olan nüfuz, əməliyyat və hüquqi risklərə məruz qalması ilə izah olunur.

Nüfuz riski lombardların sahibkarlıq fəaliyyəti və işgüzar əlaqələri ilə bağlı mənfi ictimai rəyin formalaşması nəticəsində onların etibarının azalmasına səbəb olacaq təhlükədən ibarətdir. Lombardların bilərəkdən və ya səhlənkarlıqdan müştərilərin qanunsuz əməliyyatlarında iştirakı onların gələcək fəaliyyətini ciddi təhlükə altına atır.

Əməliyyat riski lombardların fəaliyyət xarakterinin və əməliyyatlarının aparılmasının daxili qayda və prosedurlarının mövcud qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olmaması nəticəsində potensial maliyyə itkilərinə məruz qalma təhlükəsini ifadə edir. Bu riskin yüksək olması lombardların risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi sahəsində xüsusi qayda və prosedurlara və normal sahibkarlıq fəaliyyətinə malik olmamasını göstərir.

Hüquqi risk lombardların qeyri-qanuni əməliyyatların həyata keçirilməsində birbaşa və ya dolayı yolla iştirakı nəticəsində iri məbləğdə cərimələrə məruz qalması, cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması və fəaliyyətinin dayandırılması hallarını nəzərdə tutur.

PL/TM və digər qeyri-qanuni fəaliyyətlərin maliyyələşdirilməsi təhlükəsinə malik əməliyyatlara nəzarət etmək və onların qarşısını almaq məqsədilə “öz müştərini tanı” siyasətinin lombardlar tərəfindən hazırlanması və tətbiqi zəruridir.

Müvafiq tələblərə uyğun olaraq hazırlanan və effektiv şəkildə tətbiq edilən “öz müştərini tanı” siyasəti lombardlarla bağlanan əqdlərdə təminat üsulu kimi müştərilərin təqdim etdiyi daşınar əmlakların mənbəyi və müştərilərin fəaliyyətinin xarakteri haqqında lazımi məlumatların əldə edilməsinə imkan verir. Nəticədə lombardlar üçün mümkün

risklərin effektiv idarə edilməsi əsasları yaranır və fiziki şəxslər tərəfindən PL/TM məqsədilə lombardlardan istifadə riskləri xeyli azalır.

II. “Öz müştərini tanı” siyasətinin əsas elementləri

Lombardlar tərəfindən tətbiq edilən “öz müştərini tanı” siyasəti minimum 3 əsas elementi əhatə etməlidir:

- Müştəri ilə işgüzar münasibətlərin qurulması;
- Müştərinin eyniləşdirilməsi və verifikasiyası;
- Risklərin idarə edilməsi.

2.1. Müştəri ilə işgüzar münasibətlərin qurulması

Lombardlar müştəri ilə işgüzar münasibətlərin qurulması ilə bağlı aydın qayda və prosedurlara malik olmalı, bu qayda və prosedurlarda əlavə eyniləşdirmə tədbirləri tələb edən yüksək riskli müştəri növlərinin təsviri də öz əksini tapmalıdır. Müvafiq qayda və prosedurlar əsasında müştərilərin profilinin müəyyən edilməsi üçün aşağıdakı kimi müxtəlif risk meyarlarından istifadə edilməlidir:

- müştərilərin və/və ya benefisiar mülkiyyətçisinin mənsub olduğu ölkə;
- müştərilərin hazırda və ya daha əvvəl tutduğu mühüm ictimai vəzifə və sosial status;
- müştərilərin maliyyə vəziyyəti;
- müştərilərin kimin adından fəaliyyət göstərməsi;
- müştərilərin nüfuzu;
- müştərilərin iş yeri, yaxud biznes fəaliyyəti və onun təbiəti, yerləşməsi və s.

Müştəri ilə işgüzar münasibətlərin qurulması barədə qərarı məhz bu risk meyarları üzrə aparılan qiymətləndirməyə əsaslanmalıdır.

Eyni zamanda, müştəri ilə işgüzar münasibətlərin qurulması ilə bağlı müəyyən edilmiş qayda və prosedurlar məhdudlaşdırıcı xarakterə malik olmamalıdır. Həddən artıq sərt tələblərin irəli sürülməsi müştərilərin lombardın xidmətindən imtina etməsi ilə nəticələnə bilər. Həmçinin bu qayda və prosedurlarda əhalinin aztəminatlı təbəqəsinin lombard xidmətinə çıxışını məhdudlaşdıran elementlər istisna edilməlidir. Digər tərəfdən mənbəyi məlum olmayan iri həcmli pul vəsaitləri və ya qiymətli əmlaka malik olan şəxslər üçün əlavə eyniləşdirmə tədbirləri tətbiq edilməlidir.

Bir qayda olaraq, aşağıdakı yüksək riskli müştərilər ilə işgüzar münasibətlərin qurulmasına dair qərar fiziki şəxs olan lombardların özü, hüquqi şəxs olan lombardların isə rəhbərliyi tərəfindən verilməlidir:

- qeyri-rezidentlər;
- xarici dövlətlərin siyasi xadimləri;
- xeyriyyə təşkilatları;
- birbaşa əlaqə qurmadan texnoloji vasitələrdən istifadə edən müştərilər.

2.2. Müştərinin eyniləşdirilməsi və verifikasiyası

“Öz müştərini tanı” siyasətinin tətbiqinin ən mühüm elementini müştərinin eyniləşdirilməsi və verifikasiyası prosedurları təşkil edir.

. Eyniləşdirmə isə müştərinin şəxsiyyətinin, təmsilçilik səlahiyyətinin və işgüzar fəaliyyətinin müəyyən edilməsi üçün həyata keçirilən tədbirlərin məcmusu deməkdir. Verifikasiya zamanı müştəri barəsində əldə edilmiş eyniləşdirmə məlumatlarının həqiqiliyinin etibarlı mənbələr vasitəsilə müəyyən edilməsi məqsədilə müvafiq tədbirlər həyata keçirilir.

Lombardlar müştərinin eyniləşdirilməsi və verifikasiyası üzrə daxili qayda və prosedurlara malik olmalıdır. Eyniləşdirmə və verifikasiya prosedurları sadə, dəqiq müəyyən edilmiş və asan icra edilən olmalıdır. Müştəri ilə işgüzar münasibətlər yalnız müştərinin tam və əhatəli eyniləşdirilməsi və verifikasiyasından sonra yaradılmalıdır. Qayda və prosedurlar lombardların rəhbərliyi tərəfindən təsdiq olunmalı və mütəmadi olaraq yenilənməlidir.

Lombardlar işgüzar münasibətdə olduğu hər bir müştərinin eyniləşdirmə məlumatlarını daim yeniləməlidir. Mürəkkəb, iri həcmli, qeyri-adi, habelə açıq-aşkar iqtisadi və ya qanuni məqsədi olmayan əməliyyatların həyata keçirildiyi, müştərilər tərəfindən əvvəllər təqdim edilmiş məlumatlarda və ya müştəri hesablarının idarə edilməsində əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verdiyi zaman bu məlumatların yenilənməsi xüsusilə vacibdir. Bununla yanaşı, lombardlarda mövcud müştərilər barədə zəruri məlumatları istənilən vaxt əldə etmək imkanı olmalıdır.

Lombardlar müştərilər və onların həyata keçirdikləri əməliyyatlara dair saxlanması zəruri olan məlumatların siyahısını və saxlanma müddətini müəyyən edən aydın standartlara malik olmalıdır. Bu standartlar müştəri profilinin yaxşı başa düşülməsi,

həmçinin müştəri ilə yarana biləcək mübahisələr zamanı lazımi hüquqi tədbirlərin həyata keçirilməsi və ya maliyyə araşdırmaları zamanı dəlillərin təqdim olunması baxımından əhəmiyyətlidir.

2.2.1. Standart eyniləşdirmə və verifikasiya tədbirləri

Lombardlar hər bir yeni müştəri ilə bağlı bütün lazımi eyniləşdirmə məlumatlarını əldə etməlidir. Bu məqsədlə hər bir müştərinin həqiqi kimliyini təyin etməyə və hər bir müştəri kateqoriyasına məxsus riskləri qiymətləndirməyə imkan verən müvafiq eyniləşdirmə və verifikasiya standartları müəyyən olunmalıdır.

Müştərilərin eyniləşdirilməsi və verifikasiyası proseduru Preventiv Qanuna uyğun olaraq tələb olunan sənədlər əsasında həyata keçirilir.

Lombardlar müştəri barədə əldə olunmuş eyniləşdirmə məlumatlarının qanunvericiliklə müəyyən edilmiş şəxsiyyəti təsdiq edən rəsmi sənədlər, etibarlı və müstəqil mənbələr (fərdi eyniləşdirmə nömrəsi, elektron məlumat bazaları, internet resursları və s.) vasitəsilə verifikasiyası üçün tədbirlər görməlidirlər.

Lombardlar bütün müştərilərinin öz adından, yaxud başqa şəxsin adından fəaliyyət göstərdiyini müəyyən etməlidirlər. Digər tərəfdən əgər işgüzar münasibətlər təmsilçi vasitəsilə yaradılsa və əqdlər təmsilçi vasitəsilə həyata keçirilirsə, lombardlar həm təmsil edilən şəxsin (benefisiar mülkiyyətçinin), həm də təmsilçinin eyniləşdirilməsi və verifikasiyası üçün tədbirlər görməlidirlər. Alınan kredit biznes məqsədləri üçün götürüldüyü təqdirdə, həmin biznes layihəsində müştərinin tərəfdaşlarının olub-olmadığı müəyyən edilməli və olduğu halda onların kimliyi eyniləşdirilməlidir.

Təqdim olunmuş məlumatların doğruluğu yeni müştərilərlə işgüzar münasibətlərin başlanğıcında və ya işgüzar münasibətlər zəminində həyata keçirilən əməliyyatların sonrakı gedişində müntəzəm olaraq yoxlanılmalıdır.

Eyniləşdirmə və verifikasiya prosesinin lazımi səviyyədə həyata keçirilməsi üçün zəruri sənədlərin təqdim edilməsindən imtina edən müştərilər və ya nümayəndələrlə əqdlərdən imtina edilməlidir.

İşgüzar münasibət qurulduqdan sonra müştəri barəsində təqdim edilmiş məlumatların təsdiq edilməsi üçün onun telefon nömrəsini, elektron və digər əlaqə vasitələrinin düzgünlüyü yoxlanılmalıdır.

2.2.2. Sadələşdirilmiş eyniləşdirmə və verifikasiya tədbirləri

Bu növ tədbirlər PL/TM risklərinin aşağı olduğu müştərilərə münasibətdə tətbiq olunan eyniləşdirmə tədbirlərindən ibarətdir.

Sadələşdirilmiş eyniləşdirmə və verifikasiya tədbirləri fəaliyyət xüsusiyyətləri, müştərilərin, işgüzar münasibətlərin və həyata keçirilən əməliyyatların xarakteri və törədə biləcəyi risklər, aparılmış müvafiq risk qiymətləndirmələrinin nəticələri nəzərə alınmaqla lombardın risk-əsaslı yanaşma prosedurlarına uyğun olaraq tətbiq edilir.

Lombardlar tərəfindən sadələşdirilmiş eyniləşdirmə və verifikasiya tədbirləri yalnız PL/TM risklərinin aşağı olduğu müştərilərə münasibətdə tətbiq oluna bilər.

Sadələşdirilmiş eyniləşdirmə və verifikasiya tədbirləri Preventiv Qanunun 9.19-cu maddəsinə uyğun olaraq tətbiq edilə bilər.

Sadələşdirilmiş eyniləşdirmə və verifikasiya tədbirlərinin tətbiq edilməsi lombardlar tərəfindən müştərinin və benefisiar mülkiyyətçinin eyniləşdirilməsi, habelə verifikasiyası, müştərinin işgüzar münasibətlərinin məqsədinin və mahiyyətinin müəyyən edilməsi, həmçinin əldə olunmuş məlumatların mütəmadi qaydada yenilənməsi ilə bağlı öhdəliklərin risk-əsaslı yanaşma əsasında daha sadə və məhdud həcmdə tətbiqini nəzərdə tutur.

2.2.3. Əlavə eyniləşdirmə və verifikasiya tədbirləri

Yüksək risk kateqoriyasına daxil olan müştərilər və onların həyata keçirdikləri əməliyyatlar üzrə əlavə eyniləşdirmə tədbirlərinin tətbiq olunması zəruridir. Belə müştərilərin və ya onların fəaliyyətlərinin məxfiliyinin qorunması üçün hazırlanmış təhlükəsizlik tədbirləri, bu məlumatların məsul şəxs, auditorlar və ya digər aidiyyəti şəxslər tərəfindən yoxlanılmasının qarşısını almamalıdır. Lombard tərəfindən tətbiq olunan əlavə eyniləşdirmə tədbirləri aşağıdakılardır:

- işgüzar əlaqələrin yoxlanılması və ya digər üsullarla əməliyyatın həyata keçirilməsi məqsədinin və əməliyyatın mahiyyətinin aydınlaşdırılması;
- hüquqi şəxs olan müştərinin səhmdarlarının və onların iştirak paylarının öyrənilməsi;
- digər etibarlı mənbələr vasitəsilə müştəri, benefisiar mülkiyyətçi və əgər mümkündürsə, pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın mənbəyi barədə daha dəqiq məlumatların əldə edilməsi və üzləşdirilməsi.

Əlavə eyniləşdirmə tədbirlərinin, xüsusilə aşağıdakı yüksək riskli müştəri kateqoriyaları ilə işgüzar münasibətlər həyata keçirilən zaman tətbiq edilməsi zəruridir, lakin onlarla məhdudlaşmamalıdır:

- **Qeyri-rezident müştərilər**

Lombardlar qeyri-rezident müştərilərlə işgüzar münasibətlərə xüsusi diqqət yetirməlidir. Qeyri-rezidentlərin Azərbaycan Respublikasında lombardlarla əməliyyatların aparılması səbəbləri dəqiq araşdırılmalıdır.

- **Xarici dövlətlərin siyasi xadimlərinin əməliyyatları**

Xarici dövlətlərin siyasi xadimlərinə sabiq və hazırkı dövlət və ya hökumət başçıları, nüfuzlu siyasətçilər, hökumət üzvləri, yuxarı instansiya məhkəmələrinin hakimləri, yüksək rütbəli hərbi qulluqçular, dövlət mülkiyyətində olan müəssisələrin rəhbərləri, siyasi partiyaların vəzifəli şəxsləri, beynəlxalq təşkilatların yüksək rütbəli rəhbərləri, habelə onların ailə üzvləri və yaxın qohumları daxildir.

Xarici dövlətlərin siyasi xadimləri və ya onlarla bilavasitə əlaqəli olan fiziki şəxslərlə işgüzar münasibətlərin qurulması lombardlar üçün potensial olaraq nüfuz və hüquqi risk təhlükəsi yarada bilər.

Buna görə də lombardların müştərilərinin xarici dövlətlərin siyasi xadimləri və ya onların ailə üzvləri və yaxın qohumları olması ilə bağlı şübhəsi yarandıqda, lombardlar həmin şəxslə və ona birbaşa aidiyyəti olan şəxslərlə bağlı ətraflı eyniləşdirmə tədbirləri həyata keçirməlidir. Xarici dövlətlərin siyasi xadimləri ilə işgüzar münasibətlərə başlamadan öncə lombardlar girova qoyulan daşınar əmlakın mənbəyini araşdırılmalıdır.

- **Birbaşa əlaqə qurmadan texnoloji vasitələrdən istifadə etməklə həyata keçirilən əməliyyatlar**

Müasir dövrdə texnoloji vasitələrin sürətli inkişafı ilə əlaqədar olaraq lombardlara müştəri ilə birbaşa əlaqə qurmadan əməliyyatların aparılması üçün imkanlar yaranmışdır. Texnoloji vasitələrin köməyi ilə ünvanlanan əməliyyatlara tipik nümunə internet və ya oxşar kommunikasiya texnologiyaları vasitəsilə ünvanlanan kredit ilə bağlı müraciətlər hesab oluna bilər.

Lombardlar birbaşa əlaqə qurmadan texnoloji vasitələrdən istifadə etməklə işgüzar münasibətlər quran müştərilərinin eyniləşdirilməsi, verifikasiyası və aşağıdakı əlavə eyniləşdirmə qayda və prosedurlarını tətbiq etməlidir:

- birbaşa əlaqə qurmadan əməliyyat keçirən müştəridən əlavə sənədlərin tələb edilməsi;
- etibarlı üçüncü tərəfin (misal üçün, müştəri ilə birbaşa işləyən və onu tanıyan digər monitorinq subyektinin) xidmətlərindən istifadə edilməsinin mümkünlüyü;
- ödənişlərin yalnız bank vasitəsi ilə həyata keçirilməsi.

Lombardlar birbaşa əlaqə qurmadan texnoloji vasitələrdən istifadə etməklə yaradılan işgüzar münasibətlər və həyata keçirilən əməliyyatlar zamanı yarana biləcək potensial riskləri qiymətləndirməli və bu risklər nəzərə alınmaqla müştərilərin eyniləşdirmə və verifikasiya, həmçinin əlavə eyniləşdirmə qayda və prosedurları tərtib olunmalı və yeni texnoloji vasitələr nəzərə alınaraq daima yenilənməlidir.

2.3. Müştəri ilə əlaqələrin davamlı monitorinqi

Müştəri ilə əlaqələrin davamlı monitorinqi “öz müştərini tanı” siyasətinin effektivliyinin təmin edilməsi vasitəsidir. Belə ki, işgüzar münasibətlərin məqsədi və mahiyyəti barədə məlumatlar davamlı şəkildə monitorinq olunmalıdır. Risk dərəcəsinin artmasına proporsional olaraq monitorinqin intensivliyi də artırılmalıdır.

Lombardlar müştərinin normal (adi) işgüzar praktikasına və ya münasibətlərinə qeyri-tipik, mürəkkəb, mövcud şəraitdə iri hesab olunan, rəşional iqtisadi mahiyyəti olmayan və eləcə də müəmmalı davranışı ilə müşayiət olunan daşınmaz əmlakla həyata keçirdiyi bütün əməliyyatları qeyri-adi hesab edə bilərlər. PL/TM riski yaratması güman edildikdə, belə əməliyyatlar şübhəli əməliyyat hesab olunurlar.

Əməliyyatın qeyri-adi olmasına dair şübhələr bir sıra amillərin qiymətləndirilməsinə əsaslanmalıdır. Bu amillərə nümunə kimi müştərinin fəaliyyətinin xarakteri, onun maliyyə vəziyyəti, şəxsiyyəti və davranışı haqqında informasiya göstərilə bilər. Həm də nəzərə alınmalıdır ki, əksər hallarda bu və ya digər əməliyyatın PL/TM ilə bağlı cinayətlərə aidiyyətinin olması barədə şübhələr yalnız bir amil deyil, bir neçə amil nəzərə alındıqda yaranır.

Daha yüksək risk profilli müştərilərlə əməliyyatlar üçün daha intensiv monitorinq aparılmalıdır. Belə ki, lombarddan kredit alan tərəfin kimliyi barədə məlumatın təqdim

olunması tələb edilməli, girova qoyulan daşınar əmlakın mənbəyini və əməliyyatın məqsədini müəyyən etmək üçün digər zəruri tədbirlər görülməlidir.

Əməliyyatların PL/TM risklərinin yüksək olması müəyyən olduğu halda lombardlar qanunvericiliyə müvafiq olaraq bu barədə məlumatı Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Monitorinqi Xidmətinə (bundan sonra - MMX) təqdim etməlidir.

2.4. Risklərin idarə edilməsi

Müştərinin fəaliyyəti və davranışı üzrə mümkün risklərin idarə edilməsi “öz müştərini tanı” siyasətinin mühüm tərkib hissələrindən biridir. Hər bir lombard risklərin idarə edilməsi sistemində malik olmalıdır. Risklərin idarə edilməsi – müştərilərin fəaliyyətləri üzrə risklərin planlaşdırılmış şəkildə müəyyən edilməsi, qiymətləndirilməsi, monitorinqi və nəzarəti prosesi deməkdir.

Effektiv şəkildə tətbiq edilən “öz müştərini tanı” siyasəti daxili nəzarət sistemləri, vəzifə bölgüsü, təlim və digər aidiyyəti prosedurları ehtiva edir. Bu prosedurları və onların səmərəliliyini təmin etməklə, lombardların rəhbərlikləri “öz müştərini tanı” siyasətini həyata keçirməlidir. Lombardlar şübhəli əməliyyatların aşkarlanması, qarşısının alınması və məlumatların MMX-ya təqdim olunması, habelə təqdim olunmuş məlumatların konfidensiallığının təmin edilməsi ilə bağlı yazılı prosedurlara malik olmalı və müvafiq əməkdaşlar bu prosedurlarla tanış edilməlidir. Həmçinin, qəbul edilmiş qayda və prosedurlara dəqiq və vaxtında əməl olunmasına nəzarət sistemi yaradılmalıdır.

“Öz müştərini tanı” qayda və prosedurları ilə bağlı hər bir lombard əməkdaşlarının adekvat şəkildə istiqamətləndirilməsini təmin etmək məqsədilə işçilərin mütəmadi təlim proqramının mövcudluğu xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

“Öz müştərini tanı” qayda və prosedurlarının lombardların işçi heyəti tərəfindən əsaslı şəkildə dərk edilərək icra olunmasını təmin etmək üçün təşkilatdaxili mədəniyyətin formalaşdırılması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

III. “Öz müştərini tanı” siyasətinin tətbiqinə nəzarət

Lombardlar tərəfindən “öz müştərini tanı” siyasətinin qəbul və tətbiq edilməsinə nəzarət MMX tərəfindən həyata keçirilir. Müvafiq nəzarət tədbirlərinin həyata keçirilməsi zamanı milli qanunvericiliyin tələblərinə riayət edilir və bu Təlimatın müddəaları nəzərə alınır.

MMX lombardlarda müvafiq daxili nəzarət sisteminin olmasını və tənzimləyici qaydalara uyğunluğunu təmin edir. Nəzarət prosesinə nəinki siyasət və prosedurların, həmçinin müştəri dosyaları və seçmə üsulu ilə əməliyyatların yoxlanılması daxildir. Belə ki, müvafiq yoxlama zamanı bütün əməliyyatlara aid sənədlərə və qeyri-adi və ya şübhəli əməliyyatlar üzrə aparılmış təhlil nəticələrinə çıxış lombardlar tərəfindən təmin olunmalıdır.

Tələb olunduğu təqdirdə, lombardlar və onların rəhbərlərinə qarşı ictimaiyyətə bildirilməklə çəkindirici və mütənasib sanksiyalar tətbiq edilir. Bundan əlavə, MMX lombardların "Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasında, terrorçuluğun maliyyələşdirilməsində, transmilli mütəşəkkil cinayətkarlığı, habelə silahlı separatizmi, ekstremizmi və muzdluluğu dəstəkləməsində, narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsində iştirakı ehtimal olunan, maliyyə əməliyyatlarının aparılması zamanı eyniləşdirmə məlumatlarının açıqlanması tələb olunmayan dövlətlərin (ərazilərin) siyahısı"nda adı keçən və müvafiq risk qiymətləndirmələri nəticəsində müəyyən edilmiş digər yüksək riskli dövlətlər (ərazilər) ilə bağlı əməliyyatlara xüsusi diqqət yetirmələrinə, eyni zamanda "Terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə çərçivəsində barəsində sanksiya tətbiq edilməli olan şəxslərin Ümumi Siyahısı"nda adı keçən şəxslər üzrə Preventiv Qanunun 7.2.5, 11.4-1 və 11-1 maddələrinin icrası ilə bağlı tədbirlər görmələrinə və "öz müştərini tanı" siyasətində əks etdirmələrinə nəzarəti həyata keçirir.